СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 233. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 10-го листопаду 1942. No. 233. Jersey City, N. J., Tuesday, November 10, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

Американські Війська Окупують Північну Африку

ВАШИНГТОН. — Департамент війни подав до відома, що американські війська, під командою ґенерала Айзенговера, та при помочи британської фльоти, окупують північну Африку, а саме порти — Альжір і Оран на побережжі Середземного моря і Касаблянку та Сафі на Атлянтійськім побережжі. Дотепер французькі збройні сили ставили малий опір. Вони ушкодили два малі боеві кораблі і один транспортовий. Альжир, на основі останніх інформацій, вже піддався. В наїзді бере участь, як подають посторонні обсерватори, біля 140,000 американського війська. Тим військом командує головний штаб ґен. Айзенговера, а також поодинокими частинами командують ґенерали: Джордж Петон, Лойд Фредендал, Джеймс Дулитл, та адмірал Гюит.

ВИЯСНЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА В СПРАВІ ОКУПАЦІЇ ПІВНІЧНОЇ АФРИКИ

ВАШИНГТОН. — В перших годинах окупації північної Африки з боку американських військ, президент Рузвелт вислав пояснюючі ноти до голови французької держави, маршала Петена, а також до урядів Еспанії і Портуґалії. В тих поясненнях президент Рузвелт сказав, що Америка має до названих держав велику приязнь і цілком не задумує тою окупацією привлащувати собі їх землю. Америка рішилась на цей вчинок тому, бо цього вимагає стратеґія війни. Держави Осі сами плянують захоплення північної Африки. А колиб це наступило, то для Обєднаних Держав це представлялоб собою дуже велику небезпеку. Це також булоб припечатання французької імперії. Дотепер на ту ноту відповів лише маршал Петен. Він сказав, що не приймає цього виясненя і дає приказ французьким збройним силам обороняти французької землі. Петен також заявив, що честь Франції заанґажована в тій окупації.

СЕКРЕТАР ГОЛ ПРО ФРАНЦУЗЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ ПОЛІТИКУ.

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол на пресовій конференції заявив, що дотеперішні критики політики уряду щодо Франції, переконаються з біжучих подій, що та політика була добра. Її головними цілями було: одержувати інформації про те, що діється не лише в самій Франції, але також в її кольоніях, як теж що діється в сумежних краях, зокрема в Німеччині. Піддержувати спротив французів проти німців. Підготовляти ґрунт для воєнних інформацій в Европі та Африці. Ту політику американського уряду одобрювали уряди Канади і Британії. — Французький амбасадор до Вашингтону Генрі Гей досі не просив департаменту стейту на побаченя. Секретар Гол, на вістку, що Франція зриває з Америкою дипльоматичні звязки, заявив, що це для Америки рівнодушне.

ФРАНЦУЗИ В АМЕРИЦІ РАДІЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Французи, що перебувають на терені Америки і мають тут свої орґанізації продовжаючі боротьбу проти німців, виказують свою велику радість з приводу окупації французьких кольоній з боку американських військ. Вони кажуть, що величезна більшість французів у тих кольоніях стоїть по боці союзників і вони причиняться до того, щоб зломати спротив тих сил, що стоять під командою Віші. Всетаки певного спротиву з боку тих сил треба сподіватись, а то тому, що багато осіб не є якслід поінформовані, як теж тому, що в тих кольоніях є чужинецькі відділи, що служили для Франції задля заплати. Але той спротив не буде великий.

ПІДСЕКРЕТАР ПЕТЕРСОН У СПРАВІ НОВОБРАНЦІВ.

ВАШИНГТОН. — Підсекретар війни, Роберт Петерсон, в своїй промові через радіо, заявив, що конґрес не повинен ніяк ухвалювати ограничення, на основі котрого вояки пониже 21 року життя, не моглиб бути післані поза границі Америки. Події в Африці вказують, що таке обмеження може звязати руки військовій команді і може продовжити війну, та проляти безпотрібно більше американської крови. Цю заяву він зробив на передодні голосування в конґресі над тим ограниченням.

ОСТАННІЙ НАЇЗД АМЕРИКАНСЬКИХ СИЛ НА АФРИКУ.

НЮ ЙОРК. — У звязку з окупацією північної Африки з боку американських сил американські ґазети нагадують про попередню інвазію цього континенту. Було це 138 літ тому. На Середземнім морі розбишаки, що крились на північнім побережжі Африки, нападали на торговельну плавбу і її грабили. Американський капітан Ітон, з наказу американського уряду, напав з двома кружляками на гніздо тих розбишак, в Дерні і збомбардувавши його, взяв місто, та завісив в ньому перший раз американський прапор. Опісля з наказу уряду він покинув те місто.

ВОЛЕС ПРО ПОВОЄННИЙ СВІТ.

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі комітет приязни з Советами влаштував в Медисон Сквер Гарден велике віче, на котрім промовляли ріжні бесідники, серед них заступник президента Генрі Волес. Волес казав, що внаслідок окупації північної Африки лінії доставки до Советів будуть дуже вкорочені і Совети дістануть всякий матеріял, котрого їм буде потрібно для ведення війни. Волес далі говорив, що по війні Обєднані Держави, разом з Советами будуть зберігати на світі порядок і демократію. Він хвалив советську „етнічну демократію" і говорив, що по війні на світі не буде ні комунізму, котрий ми знаємо, ні старого капіталізму, а якийсь посередній устрій.

БОЇ НА СОЛОМОНСЬКИХ ОСТРОВАХ

ВАШИНГТОН. — Департамент фльоти подав до відома, що біля Соломонських островів американські збройні сили тяжко ушкодили одного японського кружляка і одного нищителя. Останній пішов на дно, а дуже правдоподібно, що пішов на дно також кружляк. На самих Соломонських островах японці не лише не здобули нічого в останніх днях, але під натиском американських сил відступили на однім відтинку дещо взад.

УСПІХИ У НОВІЙ ҐВІНЕЇ

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Союзні війська на східнім кінці острова Нової Ґвінеї в останніх днях знов посунулись значно вперед і дійшли до північного побережжя, на котрім впродовж кількох місяців були усадовлені японці та потворили там свої бази.

ПОШЕСТЬ МАЛЯРІЇ ЗАГРОЖУЄ НАШИМ ВОЯКАМ

САН ФРАНЦІСКО. — Медичний старшина Вилйем Джанстон, заявив, що з приходом мокрих місяців в тропічних околицях, зокрема в західно-полудневій частині Тихого океану, збільшилась загроза малярії серед американських військ. Наші вояки, котрі в останніх часах відносять такі заохочуючі перемоги, мусять зносити великі труднощі ще й перед ріжними заразливими бактеріями зокрема перед малярією. Медична служба робить все можливе, щоб на тім фронті також осягнути перемогу.

Британські Летуни Знову Бомбардують Ґенуя

ЛОНДОН. — У неділю вночі британські літаки доконали найтяжчого бомбардування італійського порту Ґеної, через котрий німці перевозять війська й амуніцію для ґенерала Ромеля в Єгипті. Італійське радіо вже признало, що бомбардування було дуже важке та що шкода, ним зроблена, величезна.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕТУНИ БОМБАРДУЮТЬ НАЦІСТИЧНІ БАЗИ В ФРАНЦІЇ

ЛОНДОН. — Американські літаючі фортеци бомбардували великі німецькі бази в Ліль, Абевіль й в інших місцевостях окупованої Франції. Ціллю цього бомбардування було видимо не допустити німецьких летунів зо західної Европи піти з допомогою на другий фронт у північній Африці.

ПОВІДОМЛЯЮТЬ ФРАНЦУЗІВ ПРО ДРУГИЙ ФОНТ ЛЕТЮЧКАМИ Й РАДІОМ

ЛОНДОН. — Вістку про відкриття нового фронту в Північній Африці подали французам Обєднані Держави при помочі летючок, скинених з літаків, і при помочі радія.

Через радіо промовив до них між іншим американський ґенерал Ейзенговер, закликуючи французьких воєнних моряків і вояків відноситися приязно до Обєднаних Держав.

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ЗДЕРЖУЮТЬ ВОРОГА НА ПІВДНІ

МОСКВА. — Російська головна команда подає, що російські війська відбили всі атаки ворога на південний схід від Налчика, з великими втратами для ворога, а без утрат для себе.

ГІТЛЄР ВІДПОВІДАЄ ПОГРОЗАМИ

ЛОНДОН. — У своїй промові, виголошеній у Мінхенській пивній пивниці в річницю мінхівського пучу з 1923. року, Гітлер запевняв німців про перемогу Німеччини та обіцяв, що він дасть аліянтам страшну відповідь на їх африканську кампанію при помочі якогось німецького винаходу. Часописи вичитують у цих словах загрозу вжиття ґазів.

В ПОГОНІ ЗА РЕШТКАМИ АРМІЇ ҐЕН. РОМЕЛЯ. — Ось величезний тенк, що в полумях, може бути американський. Певне, що він є Аліянтський. Як бачимо, є він поцілений ґранатою чи бомбою „Осі". Але це ніщо не означає, бо ось ті тенки, що їх бачимо перед собою, це частина тих, що гонять з цілою силою вперед в погоні за втікаючими частинами бувшої армії ґен. Ромеля в Єгипті. З цеї армії вже остала тільки маленька частина. Решта в полоні, або згинула. Єгипет знову вільний, а ворог розторощений.

ВІШІ ЗРИВАЄ З АМЕРИКОЮ

ВІШІ. — Уряд маршала Петена заявив, що „внаслідок американської участи в нападі на французьку північну Африку" він зриває дипльоматичні зносини зо Злученими Державами.

До Віші прибув літаком на візвання Петена ґенерал Максім Веґан, бувший командант французьких військ у північній Африці. Його негайно приняли Петен і Ляваль.

Французький уряд передав американському представникові в Віші С. Пикні Токові для передачі президентові Рузвелтові заяву, що Франція буде ставити опір англійсько-американському висаджуванні військ в Альжірі. В цій заяві Петен висказує велике здивовання зприводу становища президента Рузвелта.

АЛЬЖІР КАПІТУЛЮЄ ПЕРЕД АМЕРИКАНЦЯМИ.

БЕРН (Швайцарія). — Коло 10. години вечором у неділю скапітулював перед американськими збройними силами Альжір, столиця Північної Африки.

Американські війська вже патролюють вулицями міста для вдержання порядку. Місцеві ґарнізони вертаються до своїх касарень зо зброєю.

АМЕРИКАНЦІ ЗАХОПИЛИ ТРИ ЛЕТНИЧІ МАЙДАНИ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Американські війська, висаджені на беріг в околиці Альжіру й Орану, заняли три левничі майдани й посуваються скорими маршами в глибину краю.

Деякі французькі відділи ставили їм поважний опір, але його остаточно зломано.

АЛІЯНТСЬКІ БОМБОВИКИ ПОЦІЛИЛИ ПЯТЬ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

ЛОНДОН. — За звідомленнями з Віші, переданими берлінським радіом, аліянтські бомбовики й два аліянтські нищителі поцілили новий французький 35,000-тоновий боевий корабель „Жан Барт" і 4 французькі підводні човни підчас боїв при березі французького Марока.

ҐЕНЕРАЛ ЖІРО ЗА АЛІЯНТІВ.

ЛОНДОН. — Французький ґенерал Анрі Оноре Жіро, що свого часу втік був з німецької неволі, а потім утік був з неокупованої Франції, зявився нагло в Північній Африці й виголосив при помочі радія заклик до французьких військ у Північній Африці піддержати американські війська, що висаджують на французькій території в Африці. Ґенерал каже, що Америка хоче піддержати Францію.

ДЕ ҐОЛ ЗАКЛИКАЄ ФРАНЦУЗЬКИХ КОЛЬОНІСТІВ ДО ПОВСТАННЯ ПРОТИ ВІШІ.

ЛОНДОН. — Ґенерал Шарль Де Ґол, начальник Воюючих Французів, завізвав у своїй радіовій промові французів у Північній Африці повстати негайно проти уряду в Віші.

Був це перший заклик ґанерала до виступу проти уряду в Віші. „Не журіться за імена ні кличі, „говорив ґенерал; „одиноке, що рахується, це — рятунок нашої батьківщини". Він взивав своїх слухачів показати погорду до зрадників, котрі ширять підозріння, що нібито Обєднані Держави хочуть захопити французьку територію.

ВІШІ ПРО ВЕЛИЧИНУ АЛІЯНТСЬКОЇ ФЛЬОТИ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРЮ.

ВІШІ. — Здовж побережа Північної Африки пливе Середземним морем аліянтська фльотна ескадра, зложена з 63 кораблів. Вона переїхала Ґібральтарський пролив і вже зближається до Сицилійського проливу. Ескадра складається з 4 літаконосців, 4 боєвих кораблів, 17 кружляків і нищителів та принаймні 20 траспортових кораблів і корвет.

ЗЛОМАНА АРМІЯ РОМЕЛЯ ВІДСТУПАЄ ДО ЛІБІЇ.

КАЇРО. — Просто всі війська ґенерала Ромеля, що вирятувалися з поразки в Єгипті, відступили до Лібії.

За обчисленнями британських ґенералів, ця армія мала первісно коло 140,000 вояків. З них осталися тепер 25,000 до 30,000. Всі інші або згинули або попали в неволю.

Армія держав Осі пробувала ще рятуватися опором коло Матруга, положеного 125 миль від східної границі, але війська Обєднаних Держав обійшли її збоку й скоро розбили. Аліянтські війська вже відправили на зади 40,000 бранців, 500 повзів і 1,000 важких гармат. Деякі відділи італійського війська попали в полон зовсім ненарушені; багато італійських відділів ще й тепер машерує по пустинях Африки безцільно. В одному місці зголосилося до здачі один італійський ґенерал і шістьох його штабових офіцирів. Аліянтські команданти заявили їм, що вони дуже заняті брати їх у неволю, й порадили їм піти до Фука й всісти там на поїзд, на що італійці радо згодилися й що вони виконали.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Кум з Кривим Ротом

Коли націстична преса держалася вперто своєї мовчанки про американські вибори, гейби вони її зовсім не обходили, то можна було припустити, що вона незадовго певно змінить своє наставлення. І справді зараз по виборах німецькі ґазети признають, що американські вибори мають „певний інтерес".

Який це той „певний інтерес"? Кажуть вони за націстичним міністерством заграничних справ, що останні американські вибори це є народна догана урядові Рузвелта, а догана йому передовсім за те, що він не додержав своєї обіцянки перед президіяльними виборами, що мовляв діти американців не будуть воювати на чужих континентах. Іншими словами, німецькі ґазети кажуть, що американці за те люті на свій уряд, що їх сини мусять воювати проти німців і їх союзників.

Тимчасом перегляд голосів американської преси про значіння виборів показує інше пояснення висліду виборів. Американська преса сходиться з німецької в одному: в тому, що вибори були висловом певного невдоволення виборців з політики уряду. Одначе, ця преса майже одноголосно каже, що виборці невдоволені зо слабого ведення війни. Отже американці не тому невдоволені з уряду, що вони мусять бити німців, а тому, що вони не бють ще тих німців так добре, якби їм хотілося.

Тепер ми виразно бачимо, чому націстичний уряд не може виразно проявити перед своїм народом зацікавлення американськими виборами й не може йому сказати, чому саме американці віддали так багато голосів за кандидатами опозиційної партії. Адже тоді націстичний уряд сказав би, що американці такі завзяті проти німців і їх союзників, що вони вибирають багато людей з опозиції, аби уряд підогнати до завзятішої війни проти німців.

Не могучи цього сказати своїм народам, уряди Осі пускаються на різні брехні: наперед, мовляв, не мій віз, най ся коте, як ся хоче; потім, що мовляв, американці невдоволені зо спілки Рузвелта з жидами проти японців і німців; а наконець, що американці не хочуть воювати з німцями, а хочуть вертатися домів.

У цей спосіб націстичний уряд пробує закрити значіння американських виборів, вдаючи, що їх хоче розкрити. Замісць цього одначе тільки розкриє правду про себе: так, що хіба сліпий її не добачить. У зеркалі його викрутів бачимо, що він уважає небезпечним для себе сказати свому народові, що американці беруться до війни зовсім серіозно, що вони не думають від неї відступати, хочби вона бог-зна які жертви потягала, та що вони домагаються від свого уряду, аби він такому веденні війни пособляв усіми засобами, які урядові стоять до розпорядимости.

ЗА ПОТРЕБИ РЕФОРМИ КАПІТАЛІЗМУ

Перед так званою Радою Публичних Справ у канадійському місті Отаві виступав оноді Турмен Арнолд, асистент генерального прокуратора Злучених Держав, з промовою про питання капіталістичної системи після війни, котре, як казав цей урядник, є одним з найбільше живучих питань сучасности.

Вже сама війна, на думку Арнолда, заставила нас просто переконатися, що тільки витворювання багатства, а ніщо інше, дає нам господарську або й військову силу. Він признавав, що демократії помилялися в своїй вірі, що Німеччина й Японія мусять збанкротувати, бо їх одинокою економічною політикою була продукція, бо вони зовсім не звертали уваги на „книговодські вартости". Він сказав: „Ми нині бачимо свою помилку й з тої свідомости помилки може зчасом вирости економічна візія майбутнього".

Арнолд зовсім не поділяє думки, що по цій війні настане така депресія, як почалася в 1929 році. Він уважає, що така балачки незвичайно шкідливими.

Потім він піддав критиці американську державну господарку останніх років. „Злучені Держави пійшли до війни з хитаючоюся вірою в наші власні встанови. Багато з нас почали вірити, що це вже неможливо для нашої промислової демократії розділити маєток нашої держави.

„Від років нас визискувало кілька ґруп, котрі унеможливляли нові підприємства, аби рятувати своє власне панування. Заощаджения з модерного винаходу й модерної орґанізації не передавано споживачеві". Це значить, що власники підприємств, діставши в свої руки якийсь новий винахід, або придумавши кращу орґанізацію, не дозваляли споживачам користати з тих винаходів у формі дешевшого товару, але забирали всі такі ощадности для себе як свій зиск.

Далі Арнолд виказував, як такі „пануючі ґрупи" від років контролювали перевозовими засобами Злучених Держав або маніпулювали ними, як вони розділювали ринки збуту, домашні й заграничні, і не допускали незалежні підприємства додавати до „продукційного богатства краю." Це вони „трутили нас в депресію, в котрій ми мали 9 міліонів безробітних, якого то числа ми ніяк не могли зменшити, в нужду серед багатства, в непрацюючий капітал і непрацююче робітництво".

Потреби війни, одначе, зломали ці монополі й дали нагоду дрібному бизнесові. Великі підприємства вже не можуть виповнити завдання й задоволити запотребовання воєнних матеріялів зпричини недостачі основних матеріялів. Дрібні фабрики, що до війни висіли над краєм пропасти, тепер працюють усею силою пари.

Продукцію здержувало й тим, що патенти попадали в руки тих, які не думали їх визискувати. Війна поклала цьому конець. Нові орґанізації будуть встані конкурувати одна з одною після війни. Арнолд заповідав, що конкуренція по війні вернеться, одначе лише тоді, як американці будуть переконані, що це бажане, і не будуть толерувати комбінацій, приватних чи урядових, „в цілях закриття нової продукції, аби зрівноважити повоєнні ринки".

Ще важнішою від конкуренції внутрі кожного промислу є конкуренція між промислами, які перед війною зо собою зовсім не конкурували. „Це є відповідь на страх, що воєнна продукція збільшить сцентралізовану контролю в основних матеріялах".

Корупції й паскарства Арнолд не вважає за справжню проблему. Доказів на їх існування тепер нема багато. Головним лихом він уважає „спроби монопольних ґруп звільняти свою власну продукцію та рівночасно ставити заборола новим підприємствам, аби в цей спосіб рятувати своє панування над промислом по війні. Якби нині розбити монопольні обмеження, то це не спричинить ніякого викривлення господарства. Зате в майбутньому принесе необчислимі користи".

Арнолд заповідав, що воєнна продукція створить нам обильніщі захисти й дешевий транспорт. Літаки, поїзди й автомобілі будуть лекші й сильніщі й порушувати їх будуть багато сильніщі топлива. Кожний з цих матеріялів буде конкурувати з іншими новими матеріялами. Ціни будуть понижені й доляр буде вартувати більше. Внаслідок розкуття нових продукційних сил повстануть міліони нових джабів, а повну продукцію фабрик буде можна вимінювати за повну продукцію фарми.

Зглядність Харчу

На річнім зїзді товариства, що займається справами здоровля, котрий то зїзд відбувся недавно в Сейнт Луїс, Мізурі, вчені ствержували, що в нашій щоденній дієті треба не лише звертати увагу на якість і скількість харчів, але також на їх дібрання і взаїмне відношення. Бо не лише якість і скількість, себто — скільки треба зїдати денно мяса, скільки ярини, скільки овочів, скільки молока, масла і т. п. — грає велику ролю, але також великого значіння набирає те, чи дане мясо було споживане разом з яриною, овочами іт. п. Не все одно, наприклад, є зїсти кусок мяса на полудне, а щойно вечором зїсти яблуко, чи щось інше. Далеко поживніше є зїсти водночас мясо, зелену ярину і якийсь овоч, ніж розділяти ті потрави. А це тому, що для травлення в шлунку потрібно ріжних хемічних складників, котрі містяться в ріжних родах потрав.

В кого здоровий шлунок, той сам, без поради науковців, знає, що мясо добре зїдати разом з зеленою яриною, а також добре зїсти опісля якийсь овоч. Це природа домагається свого. Тої зеленини, чи якогось овоча, потрібно організмові не лише з огляду на їх внутрішну вартість, на їх мінерали, чи живини, але також з огляду на травлення інших потрав, зокрема мяса. Вони себе взаїмно доповнюють, а також стоїми соками помагають собі, щоб бути добре перетравленими в шлунку.

Вчені далі говорили, що харч, спожитий без хемічної рівноваги, не може бути шлунком і іншими органами використаний так, як це діється, коли для травлення має шлунок всіх потрібних соків. Нераз велика частина харчу опускає організм, небудучи якслід використаною. Так немов в поганій печі вугіль не згаряє увесь, а разом з попелом виходить багато доброго вугля.

Таке поступовання не лише шкідливе для здоровля, але марнотратне, неекономічне. Ми платимо за харч, котрий не використовуємо якслід. Це змарновані гроші. Опісля це мститься ще в той спосіб, що треба витрачати гроші на лікарів і на медикаменти, щоб штучно заповнити ті прогалини, котрі ми викликали нерозумним споживанням корму.

Найбільшим ворогом здорового корму є наш смак. Внаслідок цивілізації ми в багатьох випадках спотворили наш смак і він не насолоджується тим, що добре, а навпаки, тягне його до таких речей, що не конче добрі; або тягне його постійно до одних і тих самих речей, котрі своїм надміром викликують нерівновагу в тілі. Мясо, наприклад, це дуже улюблена потрава для багатьох людей і вони ним часто викликують нерівновагу в тілі, а далі ріжні недомагання. Мясо, думає багато з нас, це дуже здоровий, підкріпляючий корм; хто їсть мясо має силу, здоровля! Фактично мясо це дуже односторонна їда, котра має великий відсоток потрібної для тіла протеїни. Але наукові досліди доказали, що тої протеїни має багато також інший рід харчу, зокрема молоко. Кварта молока може дати для чоловіка денну пайку протеїни, потрібної для його здоровля. До тої протеїни мають хліб, ріжні молочні вироби, ярина. Але багато людей цупко держиться мяса і переладовує ним шлунок до тої міри, що воно витворює в тілі ріжні кваси, котрих опісля з великою напругою мусять невтралізувати і вичищувати інші органи тіла. Деколи ті органи так перепрацьовані, що ступнево слабнуть і попадають у недугу. Лікарі нам звертають увагу, але ми одним вухом слухаємо, а другим випускаємо, бо смак, піднебіння — все тягнуть нас до мясива.

Певно, що мяса не треба цілковито проганяти з нашого стола. Бо, як сказано, воно дає приємність нашому піднебінні. А також воно має деякі добрі прикмети, котрі справді виходять на користь нашому тілу. Але треба того мяса уживати умірковано, а також — що проголошують нині вчені, як нове відкриття — треба їсти його вкупі з іншими харчами, зокрема зеленною і овочами. Коли ми постановимо їсти разом з мясом певну скількість зеленої ярини і овочів, то тим самим залишимо в нашім шлунку менше місця для мяса. Зеленина і овочі — теж змінювані часто, а не все одного ґатунку — поможуть шлункові якслід справити решту харчів та видобути з них все пожиточне. Це вийде для нас подвійно на користь, бо заощадить видатки на харчах і заощадить на здоровлю.

Харч це дуже важна річ. Вона тим важніша, що вона ділає поволи і щойно по довшім часі ми завважуємо її ділання на наше тіло. Дуже часто додатнього ділання ми зовсім не завважуємо, бо навіть коли почуваємося здорові, то приймаємо це як самозрозумілий факт, забуваючи дати за те належне признання нашому харчеви. Також коли почуваємо ріжні недомагання, не все тавруємо за те харч, а частіше шукаємо причини хвороби десь інде.

Про вагу харчу дає нам неоспорний доказ положення в Англії. На основі статистики виходить, що воєнна дієта англійців не лише не пошкодила їм, але навпаки, вийшла їм на добре. Нині англійці назагал здоровші, ніж колись були. А здоровші вони тому, бо мусять споживати те, що наділяє їм уряд, не дивлячись на вимоги смаку та піднебіння. Англія нині використовує все, що можна зужити як харч. Це змусило людей до ріжнородности харчу. У висліді вийшло їм на добре.

Про зглядність харчу багато говорить також годівля ріжних домашніх звірят. В маленьких старокраєвих господарствах, де годовано домашні звірята і дріб, усім, що попало, було менше пошесних недуг, ніж маємо в Америці, в великих фармерських підприємствах, хоч у тих підприємствах дають звірятам і птахам добре зерно, а не якісь кухонні підпадки. Але однородність харчу, хоч теж науково приправленого, часто викликує серед домашніх звірят і птахів ріжні недуги і вслід за тим масове конання. Якщоб ті звірята ходили по волі, вони правдоподібно інстинктом відчулиб, чого недостає їх шлункови і пробувалиб ті браки надолужити. Але замкнення в загородах здає їх всеціло на той корм, котрий дістають від людей. І це нераз не дає їм змоги засобитись потрібними складниками.

З людьми троха інша справа. На перешкоді засоблятись потрібними харчами, з винятками нужди, котру треба поборювати суспільними зусиллями, стоїть їм не якась загорода, лише їх власний, рідний смак. Вони люблять одне, а другого уникають. Щойно під натиском надзвичайних обставин вони беруть до уст той харч, якого не люблять, але котрий їм потрібний, бо скріпляє їх здоровля. Беруть його нерадо, з бурмотінням, що ось погані часи настали і вони мусять споживати таку гидоту.

Мабуть війна змусить людей поробити в своїй дієті ґрунтовні переміни, подібні до тих перемін, котрі впродовж довших літ відбулись в способі ношення нашої одежі. Колись і наша одежа — зокрема одежа жінок — мала дуже кошмарні поняття краси, що цілковито ігнорували вигоду і здоровля тіла. Високі запятки, тісні шнурівки, тісні ковнірці, а передівсім велика скількість одежі, без огляду на пору року, творили для людського тіла такі самі пакости, як нині творять надмірне споживання мяса, чи іншого харчу, або напитків. Війна навчить людей великої приємности в споживанні здорового харчу, котрий може нехтує домагання піднебіння, але в цілім тілі викликує приємне свіже почуття здоровля і енергії змагатись з життям та радісно побороювати ріжні перешкоди.

Бранислав Дж. Нушич.

Гатіджин Гріх

Яких пятнацять - двацять хвилин від міста є дуже гарний парк. Це монастирський парк, тому для кожного доступний. Холод і бистра вода, що трискає з двох джерел, а за парком отвертий простір, відки повіває вітер.

У пятницю сюди заходять жінки. Здається, ніодна не остала в місті. І бідні й багаті — всі заходять. Від раннього ранку бачиш повні вулиці, за ними таскають наймички повні коші та подушки. У коші харчі, посудину на каву, ніж, порцелянові філіжанки на каву, хліб, трохи овочів, що котра могла приладити, бо жінки вибираються рано, а вертаються зі сумерком.

В такий то день парк подобає на місто. Пів години далеко чуєш розмови, шум і сміх.

Там під кущем, при горішньому джерелі великий перський килим. На килимі з краю кілька подушок. На килимі розложилися та курять жінки: окружного начальника, предсідника окружного суду та ще дві-три інші. На траві біля килима сидять наймички, одна бавиться з дітьми, друга варить каву, а третя подає солодкі тісточка та робить папіроски.

Вдолі на килимі сидять три жінки та щось поважно говорять. Трохи подальше від них горить невеличкий вогонь.

Близько них на рогіжці сидить жінка власника лазні та велике товариство. Розділили собі два мельони на малі куски. Жінка власника лазні бере шматок курки та кидає на Фіфтію, жінку головного секретаря, яка сидить близько на килимі з гаремом начального духовника.

Вдолі, де сидить гарем Шукрі-бея, Мана, циганка, вдаряє в цимбали та співає захриплим голосом пісню про коханя Садика й Айші, колиж повторяє слова: „Або мене кохай, або мене відчепися!" — ганума (жінки) кричать, плескають у долоні та самі знову зачинають пісню.

За долішнім джерелом, за горбочком простелений великий килим під самим страшно великим кущем. Тут сидить Мейрем — ганума начальника жандармерії та Джулізар, капітанова та Есма ганума полкового писаря й іще дві-три. Всі молоді жіночки білі й румяні як яблучко, веселі, як узагалі молоді та говорять про всяку всячину, що в молодих жінок природне та потрібне.

І всюди воно так і буде аж до вечора. Лише на цьому горбочку, на синьому килимі, де сидить сама Гатіджа та її тітка, є сумно. Вона хора й нема для неї лікарства, вже недалеко ця присуджена страшна хвилина. Вволили її волю та винесли її щераз на свіжу зелень, щоби щераз побачила світ і свої приятельки тай цю радість життя, що її так любила.

Лише стільки бажала собі, щоби могла посидіти на цьому місці. Саме на цьому місці, а не на іншому. Під цим кущем а не під іншим. Колиж тітка привела її, це місце заняв уже був гарем Алай-бега, а вона бідна не хотіла на інше місце. Тітка її так просила, що вволили її волю та перенеслися на інше місце.

Сидить так на килимі а тітка обслугує її. Не хоче, щоби хто приходив. Не говорить, не сміється. Вона молода, не хоче вмирати!

А сонце вже заходить, холодок приємніший, повіває легіт, листя шумить і шепоче. Гори окутуються в золото а небо при землі червоніє, повітря хитається, скоро буде вечір!

Гатіджі треба спішитися більше ніж кому іншому, заки потягне холодний вечірний вітер. Жаль їй цього місця. Не прийде може вже ніколи на це місце... Коли вже вкінці хотіла йти, просила тітку, щоб пішла щераз подякувати за те, що відступили місце' на якому все сідала, поки була здорова.

Тітка пішла, а Гатіджа лишилася сама. Оглядалася довкола, чи не слідкує її хто. Потім у ямку під коренем великого куща встромила подарунок дбайливо завинений в шовкову, білу, вишивану хустинку. Це значило: „Хай не течуть твої сльози за мною!"

Прийшла тітка, підвела її. Ішли помало-помаленьки попри довкола розложені гареми. Здоровила всіх, усміхалася, та на очах видно було сльози.

Вона таки молода, тяжко вмирати.

*

Гатіджо! Хто буде згадувати твою красу, що з тобою умре?

Ах, хто бачив Гатіджу, як проходжувалася майданом, кожний пізнав її. Пізнав її по ході, по поставі стрункій, розкішній. Не було чоловіка, що не оглянувся би за нею. А коли вона співає, забуваєш усе! Забудеш і батька й неньку! Забудеш і батька й неньку! Забудиш рідний дім, забудеш увесь світ! Більшої радости не може бути як чути Гатіджин спів!

Має маленькі цимбали.

Коли співає, що хвилини прикладає руку до серця, щоби його втишити, бо що Гатіджа співає, співає повним серцем! Коли в неї були ганумі, так у навечеря Рамазану та слухали її, замовкали всі, руки їм опадали, кидали папіроски, що гасли, помалу гасли, схиляли голови, примикали очі, що здавалося не збудяться більше. Та Гатіджа скрикнула, рукою притиснула неспокійне серце, всі прискочили до неї та кричали на радощах. Колиж Гатіджа відложила цимбалки, щойно тепер ішов вогонь довкола, закурювали папіроски.

Не одна жінка рада була із зависти пошкодити Гатіджі. Говорили про неї злі річи, та вона всетаки любила їх, вониж без неї не могли бути. А говорили лише те, що не можуть вірити, аби кохала такого поганого чоловіка. Скільки то людей говорило, шкода, що такий чоловік дістав таку божеську жінку.

Та ніколи не було чути нічого злого про Гатіджу.

Говорили лише: вона гарна, дуже гарна, що за таку красу можна чортові записати душу.

А тепер диви! Ця краса хора.

Простора гаремна кімната, чистенька, ясна. Під закратованими вікнами попід усю стіну канапа, прикрита блакитним накривалом. При другій стіні ватра, в одному куті три подушки, на них лежить Гатіджа.

Її тіло бореться вже три дні з душею, а бідна тітка обслугує її, помагає їй, та не може вилікувати її.

— Тітко! — каже одного дня Гатіджа, як їй трохи

(Докінчення на стороні 3-ій)

За Тиждень

Новий Доходовий Податок Відчувають Всі.

Як з початком нового року ввійде в життя закон про доходовий податок, то його відчують всі — домашна прислуга, фармерські робітники, стенографки, канцелярійні хлопці і багато іншого роду робітників, які дотепер не платили доходового податку. Цей закон вже підписаний президентом Рузвелтом і він досягне найменше платного робітника в Злучених Державах. Піяки, курці, і ті, що подорожують, вже платять від першого листопаду за високі кошти модерної війни, бо того дня піднесено таксу на горівку, тютюн і на подорожні тикети

Індивідуальна скаля доходового податку є ріжна. Починаючи 19 відсотками першого оподаткованого доляра аж до 88 відсотків, які обовязані платити люди, що їх дохід означається шести або семи числами. Це значить, що в часі війни в Америці ніхто не зможе дороблятися, бо чим більше чоловік має доходу, тим більший платить податок.

Справедливе Трактування Робітників.

Воєнна Комісія Робочої Сили матиме до помочі спеціяльний комітет президента, який буде наглядати за тим, щоби робітникам не діялася кривда. Бо траплялися випадки, що деякі працедавці не давали заняття робітникам, що належали до нелюбої їм раси, релігії чи національности, або були підданими нелюбої держави, чи мали інакшу краску скіри.

Тепер чогось подібного бути не може. Комітет виготовляє інструкції для працедавців, щоби вони не робили при наборі робітників ніяких дискримінацій, бо комітет є тої думки, що в промислі воєнного виробництва повинен брати участь кожний здоровий і спосібний до праці робітник без огляду на те, до якої він належить раси чи релігії. Ці самі постанови відносяться й до державних працівників.

Праця Американського Червоного Хреста.

Десять міліонів бандажів, що були зроблені добровільними робітниками в працівнях Американського Червоного Хреста, вже є в дорозі до Совєтського Союзу. Є це подарунок тим воякам, що були ранені на боєвім фронті Сталінграду і на інших полях боїв. Крім бандажів Американський Червоний Хрест висилає совєтським воєнним сиротам 500,000 фунтів молочного порошку. В додатку з 600,000 одінь для бездомних жертв війни, 500,000 діточих вбрань вислано до Совєтського Союзу для воєнних сиріт. Крім цих дуже там потрібних річей, вислано до Совєтського Союзу на більш як чотири міліони вартости різного роду медикаментів і шпитальних приборів. Але це ще не все. Як гільки „на кораблях буде вільне місце, то Американський Червоний Хрест має на думці вислати до Совєтського Союзу річей ще на других чотири міліони долярів".

Воєнна Праця.

Голова Ради Воєнного Виробництва, Доналд М. Нелсон, сказав недавно на пресовій конференції, що перед кінцем 1943 року кожна третя людина в Злучених Державах буде як не в армії, то матиме заняття при виробі воєнних матеріялів. Очевидно, що це включає й тих робітників, що працюють при хліборобстві. Як 44,000,000 людей вироблятиме воєнне знаряддя, сказав Нелсон, то очевидна річ, що продукція артикулів для цивільного вжитку мусить впасти до найнижчої точки. Бюро Цивільної Достави вже складає список таких річей, без яких цивільне населення не може обійтися.

Контроля Чиншу.

Щоби припинити викидування властителями домів рентівників в тих районах, де діє контроля чиншу, Бюро Адміністрації Цін видало в цій справі точні вказівки, в яких говориться, що як льокатор заплатить властителеви дому трету часть чиншу, то цей не має права його викидати з помешкання. А як властитель дому доручить льокаторови судову постанову вибиратися з помешкання, то льокатор ще має право мешкати в домі цілих три місяці. Адміністратор Цін Ґендерсон заявив, що в тих районах, де діє контроля чиншу, бувають такі властителі домів, які для піднесення льокаторам чиншу, пускаються на ріжні штучки. Наприклад, „вдають що продають свій дім і як „новий" властитель його перебирає, то льокатор мусить вибиратися, або платити за помешкання більшу ціну".

Заступник адміністратора цін, Пол А. Портер, що є головою відділу контролі чиншу при Бюрі Адміністрації Цін, сказав недавно, що малим торговцям також загрожує підвишка чиншу, та що його також треба буде контролювати. На зізнаннях перед сенатським комітетом Портер сказав, що малі торговці дуже потерпіли від підвижки чиншу і він був би за те, щоби дати президентови право наставляти чинш на приватні помешкання і на бизнесові льокації, бо як цього не буде, то малі торговці не витримають.

Людська Сила Воєнної Фльоти.

Секретар Воєнної Фльоти Злучених Держав недавно заявив, що її людська сила росте з кождим днем. Він виявив, що в трьох її відділах вже служить 1,300,000 людей. З того около міліон служить при маринарці, около 200,000 людей служить при маринарськім корпусі, а 110,000 при прибережній сторожі.

(Подає: **Бюро Воєнних Інформацій**).

ДЕСЯКТКИ ТИСЯЧ ЗАГИНУЛИ В МОРСЬКОМУ ВИЛИВІ В ІНДІЇ.

КАЛКУТА (Індія). — За побіжними обчисленнями, 10,000 осіб утопилося в виливі моря в окрузі Міднапур, на південь від Калкути. Води вдарили на береги ще 20 днів тому, але ще й досі не відступили. Між жертвами є 14 вояків британської армії.

АФРИКАНСЬКИЙ ПЕРЕМОЖЕЦЬ.—Це генерал Бернард Л. Монґомері, начальний командант Британійської Восьмої Армії в Єгипті, що заявив, що націстівська армія в Північній Африці розгромлена. І так дійсно є. Бачимо генерала, як сидить в американському тенку, одним з тих, що відіграли в настуях проти ворога таку велику ролю.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає СТЕПАН КУРОПАСЬ.

Висвячення єпископа Амврозія Сенишина відбулося у нас в чевтер, 22. жовтня в церкві монастиря о. о. Василіян.

В присутности архиєпископів, єпископів, повної сотні монсіньорів в пурпурових одягах, та двох сотень інших церковних достойників католицької церкви, ще один українець, дотеперішний ігумен Ч. С. В. В., став єпископом — Киром Амврозієм.

Свято висвячення відбулося в будень, проте церква, що є найбільшою щодо розміру і обему в Америці (коли мова про українців), була переповнена. Коли дописувач прийшов до церкви, то вже людей не пускали. Поліція і окремі наші впорядчики мали досить праці, щоби здержувати натовп людей, що старався дістатись до церкви. Та проте хто був терпеливий, а притім і говірливий, міг таки дістатись до церкви і бачити цей важний і рідкий акт висвячення українського єпископа.

Акту висвячення довершив єпископ Богачевський разом з єпископом канадійських українців Ладикою і єпископом карпатських українців та русинів Такачем як сосвятителями.

Увесь акт висвячення був дуже мальовничий, як і увесь наш український обряд. Церква була внутрі відповідно вбрана і поперерізувана 20 метровими звіздистими американськими стягами, що йшли в парі з українськими жовто-блакитними барвами і ватиканськими.

Кульмінаційною точкою висвячення був акт відчитання папської буллі (грамоти), силою якої іменовано о. Амврозія Сенишина титулярним єпископом Майна і єпископом-помічником Української Дієцезії в Америці. Грамоту цю відчитано в мовах: латинській, українській і анґлійській. В офіціяльному тексті й досі уживає Ватикан ще слова галицький (Galician).

Новоіменований єпископ мав в наступну неділю по своїм висвяченню першу архієрейську Службу Божу, в присутности великої маси людей. До церкви знова не пускали всіх тих, що привикли спізнятися, бо забракло місця. Хіба тут і і там могли спритні люди дістатися до середини. Єпископ мав довгу проповідь, в якій дякував парохіянам за співпрацю і просив, щоб так само співпрацювали з його наслідниками. Вечером того самого дня відбувся т. зв. Єпископський Обід. Товстмеестром на ньому був адв. Богдан Пелехович. Українські орґанізації витали нового єпископа з призоду його іменовання, бажали як звичайно сили, здоровля і витривалости.

Від У. Н. Союзу привитав Кир Амврозія головний радний У. Н. Союзу, п. Тарас Шпікула.

Так в цей день 22. жовтня відбувся в Шікаґо рідкий акт рукоположення українського єпископа. Акт в Америці історичної ваги, який повинен бути добре зареєстрований в українській пресі, відфотоґрафований і збережений в українському музею, бо ще досі не висвячувано українського єпископа в присутности такої маси церковних достойників. В додатку акт увесь дуже мальовничий, а ризи українських священиків і єпископів з українським підложем. Нажаль українська преса зовсім не була заступлена. Не було й українських фотоґрафічних апаратів, щоби зняти такі образи, яких нам треба.

Правда, американська преса була дуже добре заступлена. А „кемерамен"-и вешталися всюди, в церкві і попід нею, та все клямцали апаратами. В місцевій пресі були відтак поміщені звідомлення разом із знимками.

Листопадове свято відбулося у нас в неділю дня 1. листопада. На свято зволило прийти дві сотні людей, щоби згадати 24-роковини листопадового зриву з 1918 року. Була коротка, але дуже добре підготована і змістовна концертова програма.

Головний реферат виголосив б. четар Корпусу Січових Стрільців, п. Михайло Баран. Присутні були дуже зворушені його щирими словами, що торкались української минувшини і будуччини. Бесідник підкреслив, що акт 1. листопаду 1918 року є дуже важний з ріжних причин, та що він багато доконав, коли зважити, що український нарід був яких 600 літ в неволі, а ще яких 100 літ перед зривом навіть в многих українських церквах проповідувано польською мовою.

Пролята кров в українській визвольній боротьбі не пішла намарне. На українському горизонті шаліє тепер знову страшна буря і український народ кровавиться знову, але думає тепер так само, як думав і 1. листопада 1918 р., коли скидав з себе неволю.

Як горожани Америки маємо помагати Америці з усіх сил, щоб вийшла з цеї другої світової війни переможцем, не дивлячися на те, що така вже іронія судьби українського народу, що ті, що його розстрілювали, саджали в Бриґідки чи висилали на далеку північ, є тепер союзниками нашої прибраної вітчини — Злучених Держав Америки.

Жіночий Хор відспівав кілька добре підібраних до цього роду концерту пісень, зачинаючи американським гимном. Диріґент хору п. Бенецький потрафив створити добру співучу одиницю, про яку можна говорити лише в суперлетивах.

Скрипкове сольо панни Ірхи? Люди просто не хотіли звільнити її від дальшої гри. Її „Верховино" очарувало всіх. Вона не могла кращою бути, як була на струнах панни Ірхи, молодої ще учительки музики, що була вже на посаді в Кензас Сити, а тепер знова вернула на постійне до Шікаґо. Роман Смук, головний контрольор У. Н. Союзу, говорив головно про обовязки американських горожан українського роду. Просив теж помочі домови відділів У. Н. Союзу, щоб сплатити довг. Зібрано на ту ціль 50 долярів. Програму свята отворив і закінчив дописувач. У вступному слові зазначив, що український народ 1. листопаду задокументував своє хотіння стати вільним. Він розброював австрійсько-німецькі й польські військові формації, скидав твоголові австрійські орли з державних будівель, а прикрашував їх українськими жовто-блакитними прапорами. Це не був „бунт", як казали поляки, ні німецька видумка, як твердили москалі, а всенародній зрив. Все це робив український народ теж і на підставі кличів американського президента Вилсона і вже тому треба тих людей, що впали в боротьбі за кличі національного самоозначення, шанувати і тут в Америці. Свято закінчено гимном „Ще не вмерла Україна".

ПИСЬМЕННИКИ ДЕРЖАЛИ ПЛЯН ДРУГОГО ФРОНТУ В ТАЙНІ.

ЛОНДОН. — Від кількох тижнів американські журналісти знали одну з найбільших воєнних тайн, а саме приблизно час і місце, в яких Обєднані Держави відкриють другий фронт. Не легко було цю тайну заховати, тим більше, що вони мусіли видумувати різні причини, чому так мало з них осталось в ґазетних бюрах у Лондоні й куди ділися ті, що їх у бюрах не було. Всеж таки американці вдержали все, що знали в найбільшій тайні.

ЯК СТАЄТЬСЬ ДІЙСНОЮ АРТИСТКОЮ?

Донна Ґреськo з Виннипеґу, відома з своїх скрипкових виступів і в Америці, та яка недавно викликала нову сензацію своєю грою, перестала публично виступати, постановивши ще попрацювати над собою повний рік, вправляючи денно по 8 годин. Це сталось по великім признанню, якого зазнала від славного грача на віольо-альтівці, Вилйема Примроза, що слухав її гри цілу годину, зацікавившись цею талановитою 14-літньою українською скрипачкою.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

НЕ ОГРІВАТИМУТЬ ЗАЛІЗНИЦЬ.

Буде таке в Польщі й на землях на сході, що опинились під націстівською окупацією. Це значить вперш у чергу — в Україні. Таке оголошує „Кракавер Цайтунг".

НИЩЕННЯ КОРАБЛІВ НА БАЛТИКУ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — На Балтику загинули від підводних човнів знову три торговельні кораблі з усею залогою. Внаслідок утрат мореплавства по всіх портах Балтику відчувається сильно брак засобів перевозу.

Гатіджин Гріх

(Докінчення зо сторони 2-гої)

лекшало. — Чи вмерти лекше, коли виявиться гріх?

— Щож, ти згрішила? — питається тітка.

— Так, тітко!

Тітка бере її голову в праву руку, лівою гладить їй волосся, цілує в чоло й очі.

— Вір, дитино, молодість то молодість, годі без гріху. Алаг всемогучий, простить.

Гатіджа отвирає ширше очі та схвильовано віддихає.

— Що маю сказати, самі знаєте... Жаль мені його, він був добрий, старався про мене, про моє добро, та я... його не любила. Відколи я вийшла за нього, ні хвилиночки не любила його... моя душа належала до іншого... тому я її віддала.

— Іншому? — питається тітка, задумалася. Затихло, що здається, чуєш, як муха летить.

— Ця жура хай не мучить твоєї душі! — промовила вкінці тітка. — Ти не мала чоловіка рівного тобі, що хочеш, молодість це молодість, має своє право...

— Страшний гріх, страшніший, ніж ти уявляєш собі тітко... Я любила чоловіка іншої віри, християнина...

— Джавра?! — скрикнула тітка й усім її тілом пробіг холод і горяч рівночасно, що заніміла та перелякана впялила очі в Гатіджу, не могла промовити ні словечка. Тітка стара, для неї віра є віра, для неї гріх — гріх. Ця вістка приголомшила її, бо то був гріх, якого Алаг не може простити. Та хору треба було потішити, хоч і вдаваною розрадою.

— То гріх, Гатіджо, страшний гріх. Я того нікому не скажу, та Аллаг знає це... та напевно простить тобі. Ось, ти жалуєш... тепер стидаєшся свого гріху...

Тітка говорила це скоро дріжучим голосом.

— Га! — сказала Гатіджа, що тихо слухала тітку. — Ні, мені Аллаг ніколи не простить.

— Напевно, кажу тобі!

— Не простить, тітко, бо я не жалую, я його не забула, не стидаюся того, я його й тепер кохаю, не можу його викинути зі серця... Я знаю, який гріх тяжить на мені, та цей гріх солодкий, хочу вмерти з тим гріхом... Я його й тепер кохаю!

— Гатіджо! — скрикнула тітка та сплеснула в руки, а очі впялила вгору в небо.

— Я його і тепер кохаю! — сказала щераз Гатіджа тихо, спокійно, одначе рішучо, сховала голову в подушці, примкнула свої сумні очі, певно, щоб далі мріти.

Цьогож дня попросила тітку, — як любить її — щоб пішла до парку Беї під той кущ і подивилася до ямки під коренем, де оставила своє повідомлення. Тітка не хотіла, та коли з лиця Гатіджи вичитала останні години її зломаної молодости, згодилася, пішла та найшла під кущем іншу білу хусточку.

Колиж принесла хустинку, Гатіджа побачила, що то відповідь. Лице в останнє зачервонілося їй, мило та спокійно всміхнулася. Розвинула хустинку та найшла кусничок деревляного вугля. Це значило: „Хай Бог дасть тобі життя!"

Гатіджа горячково затиснула руку з вуглем а як її мертву клали до труни, вся долоня була чорна, що всі дивувалися, за виїмком тітки, яка жалісно кивала головою, жалуючи більше над Гатіджиним гріхом, ніж над її смертю.

Ще раз перейшла Гатіджаганума міським майданом, та не тією гордою ходою не як Селвіє-гануме (щаслива, горда жінка). І тепер також оглядалися жінки та говорили: „Аллаг рагмет ейлес'н!" (Боже прости їй!).

(З сербської мови переклав **М. Н.**).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від: 146, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. листопаду, в год. 1:30 попол., в У. Р. Домі при Карпендер улиці. Просимо явитись на збори і вирівнати свої довги, за котрі ви так призабуваєте. — Р. Андрушків,, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори 204. відділу відбудуться в суботу, 14. листопаду, в годині 8:15 ввечір, в гали укр. прав. громади, 334 Іст 14. вулиця. На тих зборах обовязково мають бути приявними всі члени, бо є важні справи до полагодження — як заплачення залеглих і біжучих вкладок, за тікети на концерт відділів УНС., та справа власного підприємства. Просимо також родичів, кревних чи знайомих тих вояків Ам. Армії, котрі є членами 204. відділу, подати на зборах їхні адреси, або вислати ті адреси до 30. листопаду ц. р. на адресу секретаря Nicholas Blyznak, 351 Madison St., N. Y. City, то наш відділ вишле для них різдвяне поздоровлення з дарунком. — Е. Ляхович, предс.; М. Близнак, секр.

ЛОРЕЙН, О. — Тов. У. Н. Союзу, від. 50, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 15. листопаду, в годині 1. пополудні, в гали 2545 Е. 33 вулиця. Просимо членів прийти на ці збори. — М. Шемичик, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 379, відбудуться в неділю, 15. листопаду, в год. 12:30 пополудні, в церковній гали св. О. Николая, Оклей і Райс ул. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Члени, що довгують, мають прийти і вирівнати свої залеглости, або будуть суспендовані. — Петро Сеньків, предс.; М. Фединський, кас.; Андрій Боднарчук, секр.

ТОМАСТОН, ПА. — Товариство Українська Січ, від. 421, відбуде місячні збори 14. листопаду в 8 годині вечером, в Українській Ґалі на Проспект ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. — За уряд: А. Береза, предс.; М. Шипінька, кас.; П. Чесьнік, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Вільні Козаки, від. 316, відбудуться в четвер, 12. листопаду, в Народнім Домі, 831 Джозеф евеню, в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на означений час. На цих бзорах буде номінація кандидатів на уряд на рік 1943. Просимо тих членів, котрі довгують більшу суму до товариської каси, щоб старалися при кінци цього року сплатити. — С. Герега, гол.; Т. Олексин, кас.; В. Іванців, секр.

Жіноча Сторінка

Рекрутація Жіночої Сили

Найблищі тижні запишуть себе в історії Америки знаменною подією: Американське жіноцтво стане у перше перед примусом служби для свого краю. Проект закона вже готовий, і покличе усе жіноцтво між 18—45 роком життя до праці у воєнній індустрії, на фармах та у інших професіях, які по причині війни пекуче відчувають недостачу робочих рук.

Закон у першу чергу звернений буде до жінок, які до цього часу нікуди поза хатою не працюють, це є до домашних хазяйок, бо решта жінок по найбільшій части і так уже працює. Він забере до праці цих, які не є обтяжені вихованням малих дітей, значить бездітних та таких, що їх діти досягли вже дванайцятого року життя. Після обчислень під примусом служби найдеться у такий спосіб кожна третя домашня хазяйка Америки.

Це, що станеться тут — не буде у цій війні ніякою новиною. Німеччина вже давно запрягла у такий спосіб до праці девять і пів міліона жінок, які до війни стільки наслухалися від націстичних ідеольогів про це, що місце для жінки лиш при дітях та горщиках. В Америці забралися до цього скрайнього способу творення на час війни нового джерела робочої сили досить нерадо й після довгих і основних розважань. Всеж — пять і пів міліона жінок вришті і там мусіли перейняти на себе і виконувати у військовій карности ріжні роди тяжких чоловічих обовязків. Сталося воно аж після цього, як надії заповнити недостачі на ринку праці жінками — добровольцями не дали бажаного висліду.

Щоб і тут, в Америці, не тратити часу на експерименти, яких вислід може бути сумнівний — уряд постановив піддати проект закону під рішення уставодавчих тіл, та без зайвих слів і довгих коровідів дістати чимскорше людей до праці, від якої виконання залежить вислід цілої війни. Жіночі провідні кола теж в засаді уважають такий акт потрібним для держави, але звертають увагу на цілий ряд поважних трудношів загального і особистого характеру, які требаб перебороти, щоб рекрутація дала бажаний успіх. Тому склоняється радше до цього, щоб спробувати в останне відкликнутися до жіноцтва та переконувати його про користи, які переважають у системі добровольчої політичної служби.

Найважнішою проблемою, яку требаб було розвязати при рекрутації жіночої сили булаб опіка над дітьми і родиною жінки, що іде до примусових обовязків. Другою — трудноші школення, транспортації, та приміщення жінок - рекрутов. Хоч діти від дванайцятого року звиж вже можуть багато хатних занять незле виконати та дбати самі про себе — всеж-таки потреба совісної, хочаб збірної опіки над ними у позашкільних годинах мусить бути запевнена і зорганізована. Колиб держава мала перебрати це на себе — воно значилоб нові міліони долярів кошту, школення цілих кадр людей, творення додаткових урядів і т. п. Чи булоб справедливим, щоб держава перебирала ці видатки на себе тоді, коли воєнний джаб для мами значить товста коперта з пейдою у кожду суботу? Як супроти цього калькулювати кошти вдержання дітей по захоронках, клюбах і т. п., чи держати ціни однакові для всіх, чи залежні від зарібків родичів? Є десятки таких і подібних, на позір дрібних справ, які требаб розвязати, поки уряд забереться до примусового побору жінок.

Друге — приміщення та транспортація воєнних робітниць. Голод на робочі руки відчувається не загально у цілому краю, але по цих стейтах, де примістилося воєнне виробництво. І так пр. стейт Конетикат потребує 40 тисяч робітниць, місто Сіятель пять — тоді, коли стейт Ню Иорк має навіть між мужчинами поважне число безробітних. Требаб жінок перевозити масово з одних стейтів до других, при цьому приїздні булиб у великій мірі наражені на тісні та невигідні приміщення, трудноші з прохарчуванням, лікарською опікою і т. п.

Врешті останне і найважніше: потреба школення до ріжних занять. Привозити міську жінку до праці на фармі — це починати вчити її від цього, котрий кінець корови для чого служить. Є жінки, що проявляють здібности у одному напрямі, не маючи їх ніяких у другому: коли фабричну працю виконають поправно — змарнують це, що попаде їм у руки на фармі. Як провірити здібности, розділити сили та їх не марнувати?

Провідні жіночі кола є ізза цих причин такої гадки, що голод на робочі руки можнаб успішно заспокоїти місцевим жіночим елементом, який найкраще знає свій терен та матеріял, яким розпоряджає. Колиб жінки добровільно взялися за кооперативну розвязку цеї справи — вона моглаб дати кращі висліди ніж примусова рекрутація. Фармерські жінки нехай остануть на своїх місцях лиш, щоб дістати додаткові години для праці — нехай організують спільні кухні, опіку над дітьми, домашними заняттями, сусідську співпоміч в обрібці ріллі і т. п. Жінки молоді, здорові, спосібні, нехай не висиджують за столиками за продажою бондів, чи значків, бо це праця, для якої не треба ні геніяльної голови, ні рук. А до цього може її виконати кожда стара бабуня, чи навіть інвалідка. Нехай кожда жінка старається дати зі себе найбільше в міру своїх здібностей та сил. Нехай виручає та помагає одна другій, щоб у цей спосіб здобути додаткового часу та нагоди працювати для краю. Бо добровільна праця усе вартнійша за силувану. І більш гідна способу життя і системи правління, серед якої поміщстилося нам жити.

У такому дусі старається впливати жіночий провід на американське жіноцтво. З яким висліодом — покаже найближча будучність.

Клявдія Олесницька.

УСМІХНЕНА, ПЕРЕДБАЧУЮЧИ СВІЙ ВИБІР.—Клер Бут Лус, письменниця і журналістка, голосує разом з своїм чоловіком, відомим видавцем таких магазинів як „Лайф" і „Форчюн". Усміх, що бачимо на їх обличчю цілком оправданий: Клер Лус зістала вибрана конгресменкою.

За „Пяту Свободу"... для Жінок

Жінки, котрі були вибрані при останніх виборах до американського конгресу, дістали від Всесвітньої Жіночої Партії для Рівних Прав з осідком у Лондоні гратуляційну телеграму такого змісту:

„В імені Всесвітньої Жіночої Партії для Рівних Прав гратулюємо вам вашого вибору. Ми радіємо, що в палаті репрезентантів у конгресі Злучених Держав є жінки, які можуть помогти піднести стан жінок у Злучених Державах і по всему світу. Жінки, що є членами конгресу, мають нагоду зробити велику прислугу для заведення пятої свободи — визволення жінок від усяких нерівностей і всіх форм підлеглости. Ми розчисляємо на вашу поміч".

Каблеграму підписали в імені згаданої організації Емілія Петик Лоренс і Аліса Пол, піонірі суфражистського руху й відомі крусіяторки жіночої рівноправности.

Одинацять міліонів жінок мало заняття в 1940 році.

Масовий рух жінок до праці в останніх місяцях робить на деяких людей враження, що участь жінок у промислах і торговлі це витвір воєнного часу. Тимчасом федеральне бюро перепису в Вашингтоні опублікувало оноді цифри про працю жінок, які повинні заставити цих людей змодифікувати поважно свої думки в цій справі.

Показується, що в 1940 році працювало в Злучених Державах 45 міліонів 166 тисяч осіб, у тому числі 11 міліонів 138 тисяч жінок. Всіх звань було тоді признано в переписі 451, а жінки працювали майже в кожній ділянці, з малими виїмками; не працювали самі жінки як залізничі кондуктори, „багажові" робітники, машиністи при льокомотивах і пожарники.

Це перечислення виїмків могло би видатися цеповним; себто могло би здаватися, що ще були інші звання, в котрих жінки не працювали. Тимчасом перепис розбиває таку думку, виказуючи, що в 1940 році 861 жінок працювало при сталевих печах і при виробі стали, 4,477 у тартаках, 3,100 як „бартендери", а 13 при висаджуванні порохом і динамітом. Було теж у тому році: 2,114 жінок, занятих при похоронництві й бальсамуванні, 1,047 в дентистиці, а 106,590 у пекарстві, ковальстві та як „електричні робітники" й машиністки. Попри 5,828 летунів було тоді 51 летунок, попри 6,931 акторів 4,761 акторок.

Кравчинь і швачок поза фабриками було в 1940 році разом 133,627, тоді як мужчин при таких роботах було всего 2,324. Було тоді теж 186,183 жінок занятих праннями при приватних родинах, тоді як таких мужчин було всего 3,409. Було теж більше вчительок, ніж учителів, бо перших було 776,440, других 253,561.

Зате між фахами, в котрих число мужчин значно перевищало число жінок, були передовсім механічні звання.

Бюро зробило ці обчислення з практичною ціллю на оці, аби показати, в яких званнях жінки звичайно працювали і для яких звань вони отже надаються як заступниці чоловіків. Як звісно, це питання заступлення чоловіків стає важним питанням тепер, коли чоловіків покликується до військової служби.

Поради про здоровля для жінок у воєнних промислах.

На річних зборах Американського Союзу Публичного Здоровля, що відбувалися при кінці жовтня в Ст. Луисі, різні учасники подали цілу низку порад про здоровля жінкам, що працюють у воєнних промислах. Поради ці є немовби додаток для тих, що придержуються найкращих засад щодо харчів, мешкання, одіння й таких інших справ та піддаються правильним лікарським оглядинам.

Наприклад, порада для тих, що займаються сидячою працею, про те, як сидіти. Не сидіти, мовляв „на хвості", але сідати на крісло так, аби виповнити все крісло. Треба теж час від часу встати, протягнутися, рушити головою, на боки й згори вниз.

Або поради тим, що при роботі все стоять. Такі жінки не повинні горбитися й випинати живота вперед. Вони повинні час від часу сісти й дати своїм ногам відпочинок. Треба їм носити низькі черевики й при стоянні зміняти позицію.

Як відчуваєте біль у крижах, витягніться як кітка, піднявши при тому руки вгору. Дивіться, аби сидження було добре пристосоване до плечей і спіть дома на плоскому ліжку.

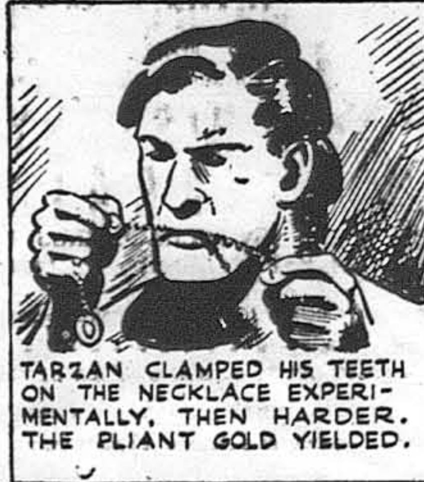
Як дістанете біль голови, пробуйте свіжого повітря, прочищення шлунка, відпочинку для очей і довгого сну.

Не забувайте на забаву. Одногодинний прохід у полудне добрий для здоровля.

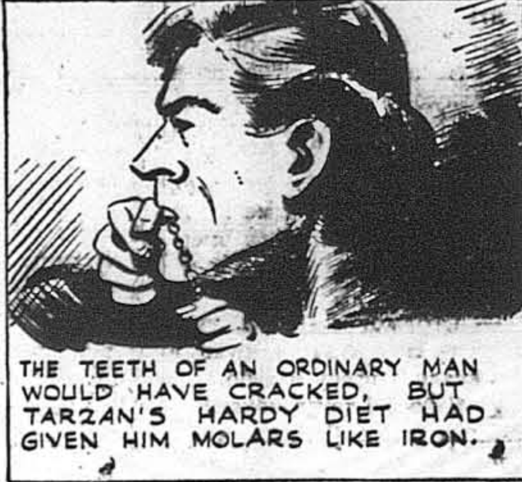
Коли пчихаєте від катару, не забувайте закрити рота. Не стійте близько другої особи, коли говорите. Удержуйте чистість тіла: шкіра це перша оборона. Як дістанете горячку, лежіть у ліжку.

Передовсім, як ви не чуєтеся добре, ідіть до лікаря.

ТАРЗАН, ч. 665 Непохитність старушки.

Тарзан в одчаю попробував своїх зубів. Він почав натискати золотий нашийник своїми могутніми щелепами і золото почало поволи угинатись.

Це заохотило його і він почав далі гризти дорогоцінний метаь. Можливо, що зуби іншого чоловіка булиб потріскали. Але Тарзанові видержували.

Від поживних харчів ті зуби були сильні, немов зо сталі. Проте щоки боліли від того гризення. Але це не йшло на марне. Золото погиналось.

Одна з жінок попала в зневіру і заговорила: „А, це все на ніщо не придасться. Ми пропаці". Це озлобило старушку Ейкерс і вона гостро натаврувала ту зневіру.